

VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA

VALSTYBINĖS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBOS KOMISIJA

NUTARIMAS

DĖL UAB „ANUPRIŠKIŲ PARKAS“ PASLAUGŲ TEIKIMO SUTARTIES SĄLYGŲ

2020 m. liepos 9 d. Nr. 10E-1469

Vilnius

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktorės Neringos Ulbaitės (Komisijos pirmininkė), Nuotolinės prekybos skyriaus vedėjos Aidos Gasiūnaitės–Stavginskienės ir Teisės skyriaus vyresniosios patarėjos, pavaduojančios skyriaus vedėją, Irinos Martinkevič, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas) 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu bei įgyvendindama nesąžiningų sąlygų taikymo kontrolę, išnagrino UAB „Anupriškių parkas“ paslaugų teikimo sutarties Nr. 2020-02-20/1 (toliau – Sutartis) sąlygas nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu.

Komisija n u s t a t o:

1. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba kartu su vartotojos (*duomenys neskelbiami*) prašymu gavo Sutarties kopiją.
2. Komisija pagal kompetenciją pasisako dėl UAB „Anupriškių parkas“ Sutarties nesąžiningų sąlygų taikymo.

Komisija k o n s t a t u o j a:

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) 6.228¹ straipsnyje nurodyta, jog vartojimo sutartimi verslininkas įsipareigoja perduoti vartotojui (fiziniam asmeniui, veikiančiam su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais) prekes nuosavybės teise arba suteikti paslaugas vartotojui, o vartotojas įsipareigoja priimti prekes ar paslaugas ir sumokėti jų kainą. Civilinio kodekso 6.716 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad paslaugų sutartimi viena šalis (paslaugų teikėjas) įsipareigoja pagal kitos šalies (kliento) užsakymą suteikti klientui tam tikras nematerialaus pobūdžio (intelektines) ar kitokias paslaugas, nesusijusias su materialaus objekto sukūrimu (atlikti tam tikrus veiksmus arba vykdyti tam tikrą veiklą), o klientas įsipareigoja už suteiktas paslaugas sumokėti. To paties straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad vartojimo paslaugų sutarčiai taikomos Civilinio kodekso normos, reglamentuojančios vartojimo sutartis. Pažymėtina, kad vartotojai su UAB „Anupriškių parkas“ sudarius paslaugų teikimo sutartį dėl patalpų nuomos ir maitinimo, tarp šalių susiklostė vartojimo teisiniai santykiai. Atsižvelgiant į tai, UAB „Anupriškių parkas“ Sutartis laikoma vartojimo paslaugų teikimo sutartimi, kuriai taikomos Civilinio kodekso normos, reglamentuojančios vartojimo sutarčių ypatumus.

2. Pagal Civilinio kodekso 6.185 straipsnio 1 dalį standartinėmis laikomos sąlygos, kurias bendram nevienkartiniam naudojimui iš anksto parengia viena šalis nederindama jų su kita šalimi ir kurios be derybų su kita šalimi taikomos sudaromose sutartyse.

3. Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje numatyta, kad nesąžiningomis laikomos vartojimo sutarčių sąlygos, kurios šalių nebuvo individualiai aptartos ir kuriomis dėl sąžiningumo reikalavimo pažeidimo iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai, taip pat

minėtame teisės akte pateikiamas pavyzdinis sąrašas standartinių sutarties sąlygų, kurios yra preziumuojamos kaip nesąžiningos vartotojams.

4. Sutarties 2.3 punkte įtvirtinta, kad „*Vykdytojas įsipareigoja atsakyti už Sutartyje numatytų pareigų nevykdymą ir (ar) netinkamą vykdymą bei atlyginti Užsakovo ir (ar) Paslaugų teikimo metu dalyvaujančių asmenų dėl Vykdytojo pareigų nevykdymo ir (ar) netinkamo vykdymo patirtus tiesioginius nuostolius, tais atvejais, kuomet šie nuostoliai yra tiesioginis Vykdytojo veiksmų rezultatas, kurį sukėlė esminis Vykdytojo sutartinių įsipareigojimų nevykdymas ir (arba) netinkamas vykdymas*“.

Sutarties 3.3 punkte įtvirtinta, kad „*Užsakovas įsipareigoja atlyginti visus Paslaugų teikimo metu Vykdytojui padarytus nuostolius per 10 kalendorinių dienų <...>*“.

Sutarties 3.8 punkte įtvirtinta, kad „*Užsakovas įsipareigoja atlyginti Vykdytojui pagrįstus Paslaugos teikimo nuostolius, kurių nepadengia Paslaugų kaina, kurie atsirado Paslaugų teikimo metu ir kurių Vykdytojas įprastinėmis sąlygomis negalėjo numatyti*“.

Minimų Sutarties punktų sąlygos įtvirtina Sutarties šalių atsakomybę už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą ar netinkamą vykdymą.

Įvertinus aukščiau minimus Sutarties punktus atkreiptinas dėmesys į tai, kad Sutartyje yra įtvirtinta nevienoda šalių atsakomybės proporcija. Sutarties 2.3 punkte įtvirtinta, jog paslaugų teikėjas atsako tik už tuos vartotojo patirtus nuostolius, kurie atsirado dėl esminio paslaugų teikėjo sutartinių įsipareigojimų nevykdymo ar netinkamo vykdymo, o Sutarties 3.3 punkto sąlyga, įtvirtinanti vartotojo atsakomybę, numato, jog vartotojas atsako už visus paslaugų teikėjui padarytus nuostolius.

Įvertinus Sutarties 3.3 ir 3.8 punktų sąlygas, įtvirtinančias vartotojo atsakomybę, pažymėtina, kad Civilinio kodekso 6.720 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad klientas privalo atlyginti paslaugų teikėjo patirtus dėl paslaugos teikimo nuostolius, kurie atsirado teikiant paslaugas, susidarius nenumatytoms ypatingoms aplinkybėms, už kurias paslaugų teikėjas neatsako. Jeigu tam tikrų paslaugų teikimas yra jų teikėjo profesinė veikla (verslas), tai šio teikėjo patirtus nuostolius klientas privalo atlyginti tik tuo atveju, kai jie atsirado dėl ypatingų aplinkybių, kurių neapima normali rizika, būdinga atitinkamai profesijos ar verslo rūšiai. Taigi, vadovaujantis šia įstatymine nuostata, matyti, jog vartotojas privalo atlyginti paslaugų teikėjui ne visus jo patirtus nuostolius, o tik tuos, kurie: pirma, atsirado teikiant paslaugas, susidarius nenumatytoms ypatingoms aplinkybėms, už kurias paslaugų teikėjas neatsako, antra, atsirado dėl ypatingų aplinkybių, kurių neapima normali rizika, būdinga atitinkamai profesijos ar verslo rūšiai. Civilinio kodekso 6.720 straipsnio 6 dalies nuostata „normali rizika, būdinga atitinkamai profesijos ar verslo rūšiai“ suponuoja, jog verslininkui yra keliami aukštesni nei vidutiniai atidumo, rūpestingumo, profesionalumo standartai. Teismų praktikoje pripažįstama, jog vartojimo sutartinių santykių specifika lemia tai, kad antroji vartojimo sutarties šalis visada yra verslininkas (t. y. asmuo, kuris veikia verslo ar profesiniais tikslais). Verslas yra veikimas savo rizika, todėl pagal galiojantį teisinį reglamentavimą verslininkui tenka neigiamų jo veiklos padarinių rizika (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-687/2018). Atsižvelgiant į tai, verslininkas negali jam tenkančios atsakomybės, susijusios su įprasta veiklos padarinių rizika, perleisti vartotojui. Nagrinėjamu atveju Sutarties 3.8 punkte įtvirtinus sąlygą, įtvirtinančią, jog vartotojas privalo atlyginti paslaugų teikėjo patirtus nuostolius, kurių jis įprastinėmis sąlygomis negalėjo numatyti, nustatoma neproporcingai didelė vartotojo atsakomybė, nes tam tikrais atvejais gali susidaryti situacija, kai paslaugų teikėjas jam atsiradusių nuostolių nenumatė, tačiau būdamas verslininku, kuriam taikomi aukštesni atidumo ir rūpestingumo standartai, juos numatyti privalėjo.

Atsižvelgiant į tai, kad įstatymas imperatyviai nurodo, atvejus, kuriems esant vartotojas privalo atlyginti paslaugų teikėjo patirtus nuostolius, darytina išvada, kad Sutarties 2.3 punkto sąlygoje įtvirtinant, jog paslaugų teikėjas atsako tik už tuos vartotojo patirtus nuostolius, kurie atsirado dėl esminio paslaugų teikėjo sutartinių įsipareigojimų nevykdymo ar netinkamo vykdymo, Sutarties 3.3 punkto sąlygoje įtvirtinant, jog vartotojas privalo atlyginti visus paslaugų teikėjo patirtus nuostolius, tačiau nedetalizuojant atvejų, kuriems esant vartotojas įpareigojamas atlyginti paslaugų teikėjo patirtus nuostolius, vadovaujantis Civilinio kodekso 6.720 straipsnio 6 dalyje įtvirtintais pagrindais, o Sutarties 3.8 punkto sąlygoje įtvirtinant, jog vartotojas privalo atlyginti paslaugų teikėjo

patirtus nuostolius, kurių įprastinėmis sąlygomis paslaugų teikėjas negalėjo numatyti, pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai.

5. Sutarties 2.4 punkte įtvirtinta, kad „*Vykdytojas atsako tik už savo suteikiamų paslaugų saugumą – Užsakovui ar Paslaugų teikimo metu dalyvaujantiems asmenims susižalojus pačiam ar sužalojus savo turtą dėl savo kaltės ar neatsargumo, pažeidžiant saugaus poilsio ir sporto sąlygas, bei Vykdytojo nurodytas taisykles, Vykdytojas už tai neatsako <...>“.*

Sutarties 3.1 punkte įtvirtinta, jog „*Užsakovas įsipareigoja užtikrinti, jog tiek Užsakovas, tiek Paslaugų teikimo metu dalyvaujantys asmenys, saugotų Vykdytojo turtą, laikytųsi saugaus poilsio ir sporto sąlygų, saugumo technikos, priešgaisrinės apsaugos, aplinkosaugos, triukšmo ribojimo (valdymo) vakaro (nuo 18 iki 22 val.) ir nakties (nuo 22 iki 6 val.) metu reikalavimų. Šalys susitaria, kad Užsakovui ir (ar) Paslaugų teikimo metu dalyvaujantiems asmenims, pažeidus šiuos reikalavimus, atsakomybė už reikalavimų pažeidimą tenka Užsakovui“.*

Minimi Sutarties punktai įtvirtina vartotojo įsipareigojimą laikytis saugaus poilsio ir sporto sąlygų bei kitų bendrovės patvirtintų taisyklių. Už saugaus poilsio ir sporto sąlygų bei kitų bendrovės patvirtintų taisyklių nesilaikymą vartotojui kyla atsakomybė.

Įvertinus aukščiau minimus Sutarties punktus, atkreiptinas dėmesys, kad nors minimi Sutarties punktai įtvirtina vartotojo įsipareigojimą laikytis bendrovės saugaus poilsio ir sporto sąlygų bei kitų bendrovės taisyklių, tačiau nei minimame Sutarties punkte, nei pačioje Sutartyje nėra detalizuojama, kaip vartotojas bus supažindintas, ar kur galėtų susipažinti pats su bendrovės saugaus poilsio ir sporto sąlygomis bei kitomis taisyklėmis. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad minimų sąlygų ir taisyklių atskleidimas turi esminę reikšmę vartotojui, kadangi, jis ne tik įsipareigojamas laikytis taisyklių bei sąlygų, su kuriomis nėra supažindintas bei nėra detalizuojama, kur ir kaip jis tą gali padaryti, bet ir dėl to, kad vartotojui nesilaikant minėtų sąlygų ir taisyklių, jam gali kilti neigiamos pasekmės. Be kita ko, pažymėtina, kad vadovaujantis civilinių santykių subjektų teisinio apibrėžtumo ir teisėtų lūkesčių principais, verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, sutartyje įtvirtintos nuostatos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, kadangi jos nustato šalių teises, pareigas, atsakomybę ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad Sutarties 2.4 ir 3.1 punktų sąlygos iš esmės pažeidžia vartotojo teises ir interesus.

6. Sutarties 4.2 punkte įtvirtinta, kad „*Šalys susitaria, kad Paslaugų kaina (Paslaugų įkainiai), nurodyta šios Sutarties priede Nr. 1 gali koreguotis 10-15%, jei iki Paslaugų teikimo dienos pakeičiamos oficialios Paslaugų pardavimo kainos, kurių pasikeitimo numatyti Sutarties sudarymo metu (Paslaugų užsakymo metu) buvo neįmanoma. Vykdytojas įsipareigoja apie kainų (įkainių) pokytį nedelsdamas (prieš Paslaugų teikimą) informuoti Užsakovą“.*

Įvertinus aukščiau minimą Sutarties punktą atkreiptinas dėmesys į tai, kad Civilinio kodekso 6.720 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, jog klientas privalo apmokėti padidėjusią paslaugų kainą, viršijančią nustatytą sutarties sudarymo momentu, tik tuo atveju, jeigu paslaugų teikėjas įrodo, kad kainą padidinti buvo neišvengiama norint tinkamai įvykdyti sutartį ir kad tai negalėjo būti numatyta sutarties sudarymo momentu. Taigi, įstatymų leidėjas įtvirtina teisę paslaugų teikėjui keisti sutartyje nustatytą paslaugų kainą, esant šioms aplinkybėms: pirma, kai paslaugų kainos padidėjimas buvo neišvengiamas; antra, kai paslaugų teikėjas įrodo paslaugų kainos padidėjimo neišvengiamumą (būtinumą); trečia, kai paslaugų kainos padidėjimo negalima buvo numatyti sutarties sudarymo metu. Pažymėtina, kad paslaugų teikėjas įgauna teisę keisti sutartyje numatytą kainą esant visoms aukščiau išvardytoms aplinkybėms. Nagrinėjamu atveju Sutarties 4.2 punkte įtvirtinta, jog paslaugų teikėjas turi teisę keisti Sutarties kainą, jei iki paslaugų teikimo dienos pakeičiamos oficialios paslaugų pardavimo kainos, kurių pasikeitimo numatyti Sutarties sudarymo metu buvo neįmanoma, tačiau pastebėtina, kad paslaugų pardavimo kainų pasikeitimas savaime nesuteikia paslaugų teikėjui teisės didinti Sutartyje numatytą paslaugų kainą. Prieš nusprendžiant keisti Sutartyje nustatytą paslaugų kainą, paslaugų teikėjas privalo įvertinti ir įrodyti ar kainų padidėjimas yra neišvengiamas (būtinus) bei pagrįsti, jog paslaugų kainą padidinti buvo neišvengiama norint tinkamai įvykdyti sutartį. Atsižvelgiant į tai, matyti, kad Sutarties 4.2 punktas prieštarauja teisiniam reglamentavimui ir suteikia teisę paslaugų teikėjui vienašališkai keisti Sutarties kainą, neįrodžius kainos didinimo pagrįstumo bei

neišvengiamumo. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad nei šiame, nei kituose Sutarties punktuose, nėra įtvirtinama vartotojo teisė nepatiriant nuostolių, atsisakyti Sutarties dėl padidėjusios kainos už teikiamas paslaugas.

Be kita ko, atkreiptinas dėmesys, kad Sutarties 4.2 punkte įtvirtintos fiksuotos kainos padidėjimo ribos. Pažymėtina, kad paslaugų teikėjas negali iš anksto žinoti nei apie paslaugų kainos didėjimą, nei, kad teikiamų paslaugų kainos gali didėti nuo 10 iki 15 proc. Pastebėtina, kad net ir tuo atveju, jei paslaugų kaina padidėtų, padidėjimas galėtų nesiekti 10 proc., tačiau Sutartyje įtvirtinus, kad minimali paslaugų padidėjimo riba yra 10 proc, vartotojas galėtų sumokėti daugiau, nei faktiškai turėtų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Sutarties 4.2 punkto sąlygoje įtvirtinus, jog paslaugų teikėjas turi teisę vienašališkai keisti Sutarties kainą, neišvengiamumo, norint tinkamai įvykdyti sutartį, bei nustačius fiksuotas paslaugų kainos padidėjimo ribas, pažeidžiamas teisinis reguliavimas ir šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai.

7. Sutarties 4.5 punkte įtvirtinta, kad *„Šalys susitaria, kad Užsakovui dėl nuo Vykdytojo nepriklausančių aplinkybių atšaukus šioje Sutartyje numatytą Paslaugų teikimą (nutraukus Sutartį), Užsakovo sumokėta avanso suma negražinama, taip pat Užsakovas įsipareigoja atlyginti Vykdytojui jo faktiškai iki Paslaugų atšaukimo (Sutarties nutraukimo) patirtas išlaidas, kurių nepadengia sumokėto avanso suma“*.

Įvertinus aukščiau minimą Sutarties punktą, atkreiptinas dėmesys į tai, kad vadovaujantis kasacinio teismo praktika, tuo atveju, kai sutarties šalys nustato imperatyviosioms teisės normoms neprieštaraujančią sąlygą, kad iš anksto sumokėtas avansas, kuris atliks mokėjimo–atsiskaitymo funkciją ir bus įskaitytas į sutarties, ją įvykdžius, kainą, dėl sutartyje aptartų šalies padarytų pažeidimų negražinamas jį sumokėjusiam asmeniui, avansas laikomas netesybomis baudos forma, t. y. atlieka ne tik mokėjimo–atsiskaitymo, bet ir netesybų funkciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys civilinėse bylose Nr. 3K-3-73/2010; Nr. 3K-3-81/2011; Nr. e3K-3-43-916/2018). Pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju, avansas atlieka tiek mokėjimo-atsiskaitymo funkciją ir bus įskaitytas į Sutarties, ją įvykdžius, kainą, tiek netesybų funkciją (vertinamas kaip bauda) tais atvejais, kai vartotojas atsisako nuomos.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad verslininkas, kaip viena iš sutarties šalių, turi didesnę ekonominę ir derybinę galią, todėl turi didesnę galimybę primesti savo valią, o kartu pažeisti vartotojo interesus bei sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas civilinėje byloje Nr. 3K-3-141/2006; civilinėje byloje Nr. e3K-3-289-1075/2018 yra pabrėžęs, kad „Vartotojas – silpnesnė sutarties šalis, priversta priimti jam primetamas stipraus kontrahento sutarties sąlygas, todėl įstatymuose nustatyta stipresnė vartotojo interesų apsauga <...>“. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad kai sutartyje nustatytos netesybos, vartotojams taikoma apsauga, kuria draudžiama nustatyti neproporcingai didelę vartotojo civilinę atsakomybę už sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą.

Pažymėtina, kad pagal įstatyminį reglamentavimą, netesybos yra sutarties šalių nustatyta ir sutartyje nurodyta vienkartinė (bauda) arba periodinė (delspinigiai) suma, kurią sutartį pažeidusi, jos nevykdanti ar netinkamai vykdoma šalis privalo mokėti kitai sutarties šaliai (Civilinio kodekso 6.71 straipsnio 1 dalis). Netesybų teisinė prigimtis yra dvejopa. Pirma, jos yra prievolės įvykdymo užtikrinimo būdas, nes skatina skolininką įvykdyti prievolę. Antra, neįvykdžius prievolės netesybos padeda kompensuoti kreditoriaus interesą. Šiuo atžvilgiu netesybos yra laikomos iš anksto nustatytais būsimais kreditoriaus nuostoliais, nereikalingais įrodinėti. Pagal Civilinio kodekso 6.73 straipsnio 1 dalį pareiškus reikalavimą atlyginti nuostolius, netesybos įskaitomos į nuostolių atlyginimą. Taigi Civilinis kodeksas numato tik vieną netesybų rūšį – įskaitines netesybas. Kaip minėta, teismų praktikoje yra laikomasi pozicijos, kad galiojančiame Civiliniame kodekse baudinių netesybų nėra numatyta ir netesybomis siekiama tik kompensuoti nukentėjusios šalies nuostolius, tačiau jos negali leisti nukentėjusiajai šaliai piktnaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies sąskaita. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys civilinėse bylose Nr. 3K-3-173/2006; Nr. 3K-3-267-916/2015).

Taigi tais atvejais, kai avansas pagal sutartį atlieka tiek mokėjimo funkciją, tiek netesybų

funkciją, avanso dydis negali viršyti proporcingos vartotojo civilinės atsakomybės už sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą dydžio. Nagrinėjamoje Sutartyje vartotojui atsisakius paslaugų teikimo, įmokėtos negražinamos pinigų dalies (avanso) nustatytas dydis yra 1000 EUR (pagal Sutarties 4.3 punktą). Komisija vertina, jog tokio dydžio netesybos yra akivaizdžiai nepagrįstai didelės, tuo siekiama ne kompensuoti nuomotojo nuostolius, bet nubausti vartotoją, o tai yra draudžiama Lietuvos Respublikos teisės aktais. Atkreiptinas dėmesys, kad neaišku, koku teisiniu pagrindu ir kodėl būtent tokio dydžio netesybos gali padengti nuomotojo dėl vartotojo įsipareigojimų netinkamo vykdymo patirtas išlaidas, kurių, pagal minėto Sutarties punkto formuluotę, nuomotojas neprivalėtų įrodyti ir pagrįsti. Taigi bauda, t. y. avanso negražinimas, gali leisti šaliai piktnaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies sąskaita.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Sutartis nenumato vartotojo teisės gauti iš verslininko tokio pat dydžio sumas, kai verslininkas vienašališkai nutraukia sutartį. Taigi Sutartimi nuomotojui suteikiama teisė negražinti vartotojui iš šio gautų sumų, kai vartotojas nusprendžia nevykdyti sutarties ir nenumatoma vartotojo teisė gauti iš verslininko tokio pat dydžio sumas, kai šis vienašališkai nutraukia sutartį, tokiu būdu pažeidžiant šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą. 1993 m. balandžio 5 d. Europos Bendrijų Tarybos direktyvoje 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų vartojimo sutartyse nurodyta, kad nesiekiami uždrausti sąlygų, numatančių sumų, sumokėtų avansu, pasilikimą ar dalinį mokėjimą, jei vartotojas atsisako sudaryti arba vykdyti sutartį, tačiau siekia užtikrinti, kad vartotojas būtų lygiaverčiai apsaugotas, t. y., gautų kompensaciją (ekvivalentišką sumą) tuo atveju, jei pardavėjas ar paslaugų teikėjas nutraukia sutartį. Pažymėtina, kad pagal šią sąlygą sumos, kurią pasiliks verslininkas, dydis ir kompensacijos, kurią mokės verslininkas, dydis turi būti ekvivalentiškas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, Sutarties 4.5 punkto sąlyga iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą ir ekonomiškai silpnesnės Sutarties šalies – vartotojo – teises ir interesus bei nustato neproporcingai didelę vartotojo civilinę atsakomybę už Sutarties nevykdymą ar netinkamą įvykdymą.

8. Sutarties 5.1 punkte įtvirtinta, kad *„Užsakovo pretenzijos dėl suteiktų paslaugų trūkumų Vykdytojui nagrinėjamos tik tuo atveju, jeigu jose motyvuotai nurodyti konkretūs Vykdytojo įsipareigojimų pažeidimai ir jos pateiktos Vykdytojui galutinio atsiskaitymo už suteiktas Paslaugas metu ir raštu ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po Paslaugų suteikimo. Užsakovui nepareiškus pretenzijų Vykdytojui šiame Sutarties punkte nurodytais terminais bus laikoma, kad Užsakovas jokių pretenzijų dėl paslaugų kokybės neturi“*.

Sutarties 5.2 punkte įtvirtinta, kad *„Šalys susitaria, kad vykdydamos šią Sutartį bendradarbiaus ir dės maksimalias pastangas, jog Sutartis būtų įvykdyta tinkamai. Tuo atveju, jei Vykdytojo teikiamų Paslaugų trūkumai paaiškės Paslaugų teikimo metu, pretenzijos žodžiu turi būti pateiktos Vykdytojo atstovui Paslaugų teikimo metu, iš karto po to, kai Užsakovas pastebėjo nurodytus trūkumus. Jeigu dėl pavėluoto pretenzijos pateikimo Vykdytojas neteko galimybės ištaisyti nurodytą trūkumą, tokia pretenzija laikoma nepagrįsta“*.

Minimi Sutarties punktai įtvirtina, pretenzijų pateikimo tvarką, tuo atveju, jeigu vartotojas turėtų nusiskundimų paslaugų teikėjo teikiamų paslaugų kokybe. Sutarties 5.1 punkte įtvirtinta, jog vartotojo pretenzija dėl paslaugų kokybės bus nagrinėjama, jei pretenzija pateikiama ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po paslaugų suteikimo, priešingu atveju laikytina, jog vartotojas pretenzijų suteiktoms paslaugoms neturi. Sutarties 5.2 punktas numato, jog vartotojas apie paslaugų trūkumus turi informuoti paslaugų teikėją paslaugų teikimo metu, priešingu atveju, jei apie paslaugų trūkumus paslaugų teikėjas bus informuotas pavėluotai, t. y. po paslaugų suteikimo, vartotojo pretenzija bus laikoma nepagrįsta. Atsižvelgiant į tai, atkreiptinas dėmesys, kad Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog vartotojas, manantis, kad paslaugų teikėjas pažeidė jo teises ar teisėtus interesus, susijusius su vartojimo sutartimi (tarp jų ir teisė į kokybišką paslaugą), turi teisę kreiptis į paslaugų teikėją. Vartotojas minima teise gali pasinaudoti ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią vartotojas sužinojo ar turėjo sužinoti apie savo teisių ar teisėtų interesų pažeidimą. To paties įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad paslaugų teikėjas privalo neatlygintinai išnagrinėti vartotojo kreipimąsi ir, kai nesutinka su vartotojo reikalavimais, privalo ne

vėliau kaip per 14 dienų nuo vartotojo kreipimosi gavimo dienos, jeigu kiti įstatymai ar Europos Sąjungos teisės aktai nenustato kitaip, pateikti vartotojui išsamų motyvuotą rašytinį atsakymą, pagrįstą dokumentais.

Taigi, vartotojas, manantis, kad jo teisės buvo pažeistos ir jis patyrė žalą dėl galimai netinkamai suteiktos paslaugos, turi teisę kreiptis į paslaugos teikėją, kuris tokį vartotojo kreipimąsi ar pretenziją privalo išnagrinėti ir pateikti vartotojui atsakymą.

Atsižvelgiant į tai, Taisyklių 5.1 ir 5.2 punktų sąlygos, įtvirtinančios, jog vartotojo pretenzija dėl paslaugų kokybės bus nagrinėjama tik tuo atveju, jei pretenzija pateikiama ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po paslaugų suteikimo arba paslaugų teikimo metu, priešingu atveju laikant, jog vartotojas pretenzijų neturi arba laikant, jog vartotojo pateikta pretenzija yra nepagrįsta, neatitinka teisinio reglamentavimo ir tokiu būdu iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

9. Sutarties 5.6 punkte įtvirtinta, kad „*Jeigu viena iš šalių nesilaiko pagal šią Sutartį prisiimtų įsipareigojimų, Sutartis gali būti nutraukta vienašališkai prieš terminą raštu įspėjus kitą šalį prieš 5 kalendorines dienas. Sutarties nutraukimas neatleidžia šalių nuo iki Sutarties nutraukimo prisiimtų prievolių pagal šią Sutartį vykdymo*“.

Įvertinus aukščiau minimą Sutarties punktą, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Civilinio kodekso 6.721 straipsnyje, reglamentuojančiame vienašališką paslaugų sutarties nutraukimą, įtvirtinta, jog vartotojas turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį, nepaisydamas to, kad paslaugų teikėjas jau pradėjo ją vykdyti. Šiuo atveju vartotojas privalo sumokėti paslaugų teikėjui kainos dalį, proporcingą suteiktoms paslaugoms, ir atlyginti kitas protingas išlaidas, kurias paslaugų teikėjas, norėdamas įvykdyti sutartį, padarė iki pranešimo apie sutarties nutraukimą gavimo iš kliento momento. Paslaugų teikėjas turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį tik dėl svarbių priežasčių. Tokiu atveju paslaugų teikėjas privalo visiškai atlyginti kliento patirtus nuostolius. Nagrinėjamu atveju Sutarties 5.6 punkto sąlyga suteikia teisę paslaugų teikėjui vienašališkai nutraukti sudarytą Sutartį, kai vartotojas nevykdo ar vykdo netinkamai bet kurią prievolę pagal šią Sutartį, tačiau, atkreiptinas dėmesys į tai, kad ne visos Sutartyje įtvirtintos sąlygos turi esminę reikšmę tinkamam Sutarties vykdymui bei jų pažeidimas ne visada būtų laikomas svarbiu, esminiu sutarties pažeidimu, kuriam esant UAB „Anupriškių parkas“ įgytų teisę vienašališkai nutraukti Sutartį.

Be kita ko, pabrėžtina, kad sutarties nutraukimo pagrindai turi būti realūs, jų tikrumas įrodytas, ir jie turėtų reikšti, kad sutarties tolesnis galiojimas sukeltų nukentėjusiai šaliai sutarties sudarymo metu nenumatytus turtinio ar asmeninio pobūdžio didelius praradimus. Pažymėtina, kad pagrindai, kuriems esant paslaugos teikėjas turės teisę vienašališkai nutraukti paslaugų teikimo sutartį, turi būti konkretūs, aiškiai išreikšti bei išvardinti sutartyje.

Atsižvelgiant į visą tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Sutarties 5.6 punkte įtvirtinant sąlygą, kad UAB „Anupriškių parkas“ turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį, jei vartotojas nesilaiko bet kokių sutartinių įsipareigojimų, net ir tuo atveju, jeigu Sutarties sąlygų pažeidimas nebūtų laikomas svarbiu ir esminiu pažeidimu, pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai.

10. Sutarties 5.7 punkte įtvirtinta, kad „*<...> Visi su šia Sutartimi susiję ar dėl jos vykdymo kilę ginčai bus sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, pagal Vykdytojo buveinės vietą*“.

Atsižvelgiant į minimą Sutarties nuostatą, ginčo neišsprendus taikiai, jis gali būti perduotas spresti teismui pagal bendrovės buveinę. Atsižvelgiant į tai, atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – Civilinio proceso kodeksas) 29 straipsnyje nustatyta, kad ieškinys pareiškiamas teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą arba, jei atsakovas yra juridinis asmuo, - pagal jo buveinę, nurodytą juridinių asmenų registre. Civilinio proceso kodekso 30 straipsnio 11 dalis numato, jog ieškinys dėl vartojimo sutarčių gali būti pareiškiamas ir pagal vartotojo gyvenamąją vietą. Atkreiptinas dėmesys, jog, nors Civilinio proceso kodekso 32 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad šalys gali rašytiniu tarpusavio susitarimu pakeisti teritorinį tos bylos teisingumą, tačiau, jeigu sutarties sąlyga, keičianti teritorinį bylos teisingumą, įtvirtinama vartojimo sutartyje, parengtoje pagal standartines sąlygas, kurias bendram nevienkartiniam naudojimui iš anksto parengia

viena šalis nederindama jų su kita šalimi ir kurios be derybų su kita šalimi taikomos sudaromose sutartyse, tokia sutarties sąlyga negali būti laikoma nustatyta bendru šalių susitarimu. Pažymėtina, kad vartotojo, kaip silpnesnės sutarties šalies, padėtis negali būti apsunkinta taip, kad būdamas atsakovu jis turėtų vykdyti ne į savo gyvenamosios vietos teismą, o, būdamas ieškovu, negalėtų pasinaudoti Civilinio proceso kodekso 30 straipsnio 11 dalyje vartotojui suteikta teise ieškinį pareikšti pagal savo gyvenamąją vietą. Taigi, vartojimo sutartyse teisingumas turi būti nustatomas pagal bendrąsias teisingumo taisykles, t. y. juridinis asmuo ieškinį turi pareikšti pagal atsakovo (vartotojo) gyvenamąją vietą, o vartotojas, kaip silpnesnė sutarties šalis, pasinaudodamas Civilinio proceso kodekso 30 straipsnio 11 dalyje numatyta teise, ieškinį gali pareikšti pagal savo gyvenamąją vietą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad minima Sutarties sąlyga riboja vartotojo galimybę įgyvendinti savo pažeistų teisių gynybą, tuo pažeisdama šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai bei riboja vartotojo teisę pasinaudoti Civilinio proceso kodekso 30 straipsnio 11 dalyje numatyta galimybe ieškinį dėl vartojimo sutarčių pareikšti pagal vartotojo gyvenamąją vietą. Tokiu būdu, minimą Sutarties nuostatą siūlytina tikslinti, suderinant ją su aptartu teisiniu reglamentavimu.

Komisija, vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu, n u t a r i a:

1. Pripažinti, kad Sutarties 2.3, 2.4, 3.1, 3.3, 3.8, 4.2, 4.5, 5.1, 5.2 ir 5.6 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies bendrąjį vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. iš esmės pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

2. Pripažinti, kad Sutarties 5.7 punkto sąlyga atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 18 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. suvaržo vartotojo teisę pareikšti ieškinį pagal savo gyvenamąją vietą.

Komisijos pirmininkė

Neringa Ulbaitė